

УДК 378.013-014

THE PROCESS OF DESIGNING THE EDUCATIONAL SPACE OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS AS A CONDITION FOR CHILD

ПРОЦЕС ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Obminiana G. /Обміняна Г.Л.

teacher / викладач

Yatsenko T.V. / Яценко Т.В.

teacher / викладач

Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»
33, Nebesna Sotnia, 20 300

КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
122ул. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
122ул.. Небесної Сотні, 33, 20 300

Анотація. У статті пропонується розробка теоретичної моделі освітнього простору різними засобами з урахуванням сучасних умов, методів і засобів проектування, а також меж професійної діяльності педагога, що дозволяє визначити основні принципи і поняття для реалізації моделі у практиці. Розглянуто персональний, психологічний простори, Визначено компоненти освітнього простір дошкільних навчальних закладів. Визначено специфіку гармонії дитини і освітнього простору.

Ключові слова: освітній простір, професійна діяльність, заклад дошкільної освіти.

Вступ.

Сподівання педагогічного співтовариства на ефективне оновлення дошкільної освіти пов'язано з особистісно-зорієнтованою концепцією (І.Бех, О.Бондаревська, С.Подмазін, І.Якиманська ін.); культурологічним підходом в освіті (В. Біблер, Р. Чумічова ін.) [3]. Пріоритетним у вирішенні цієї проблеми є єдиний підхід до побудови освітнього процесу, включаючи технологію оцінювання якості освіти, що дозволяє створити єдиний освітній простір.

Основний текст.

Поняття освітнього простору розробляється впродовж останніх десятиріч ученими, як у нашій країні, так і за рубежом. Вивчення освітнього простору здійснюється з позицій, пов'язаних з сучасним розумінням освіти не тільки як особливої сфери соціального життя, а і середовища як чинника освіти. Під розвивальним освітнім середовищем розуміють спеціально змодельовані умови, що забезпечують різноманітні варіанти вибору шляху розвитку і дорослішання особистості. Створення освітнього середовища дозволяє дитині усвідомити власні можливості, виявити ініціативу і всесторонньо реалізувати себе.

Освітній простір – розгорнена система, що охоплює суб'єктів освітнього процесу, об'єкти проектування та існує за єдиними законами. Ця констатація уможливує підключення до системного методу, що дозволяє розглядати проектування освітнього простору і технологію його реалізації як взаємозв'язані елементи єдиної системи, підставою якої є взаємодія дитини з предметним світом.

Освітній простір дошкільних навчальних закладів складається з компонентів:

- взаємодія з різними освітніми інститутами, соціальними партнерами і учасниками педагогічного процесу;
- предметно-розвивальне середовище;
- освоєння змісту дошкільної освіти.

Модель освітнього простору в умовах сучасного закладу дошкільної освіти є взаємодією зовнішніх і внутрішніх компонентів, процесуально і змістовно пов'язаних завдяки дотриманню *принципів*:

- наявність базису середовища для всіх видів діяльності дитини;
- гетерогенності (різноманітності) елементів середовища;
- свободи вибору діяльності і переходу від однієї до іншої;
- гнучкості і відвертості у відношенні до діяльності і взаємодії дитини і дорослого;
- свободи і творчості з боку дорослого і дитини.

Модель освітнього простору є використання традиційних підходів і сучасних авторських адаптованих до дошкільного віку інноваційних технологій злагоджених на ціннісному, загально - психологічному і технологічному рівнях. Реалізація моделі освітнього простору у дошкільному навчальному закладі веде до особистісного розвитку і зростання дитини і педагога.

Це виражається по відношенню до *педагога* у:

- ступені задоволеності своєю працею;
- прийнятті себе та інших;
- гуманізації всіх видів діяльності, побудованих за принципом діалогу педагога і дитини;
- прагненні до творчого зростання.

По відношенню до *дитини* це виражається у:

- зниженні або відсутності загальної тривожності;
- емоційно-позитивному ставленні до інших людей, природи, себе;
- пізнавальної активності;
- прагненні створювати творчий продукт;
- підвищенні рівня самооцінки особистості дитини.

Актуалізація проблеми підготовки дитини до школи вимагає від педагогічних колективів закладів дошкільної освіти відповідності сучасним тенденціям розвитку, конкурентоспроможності в умовах, що відповідають соціальним запитам суспільства і батьків. Важливою умовою підвищення якості освіти і її доступності є спадкоємність дошкільної і початкової ланок.

Реалізацію спадкоємності між дошкільною і початковою освітою спрямовано на створення і збереження у дитини цілісної картини світу.

Основні напрямки розвитку особистості дитини дошкільного віку:

- розвиток допитливості у дитини дошкільного віку як основи розвитку пізнавальних здібностей майбутнього учня початкової школи;
- формування творчої уяви як напряму інтелектуального і особистісного розвитку дитини;

- розвиток уміння спілкуватися з дорослими й однолітками - як однієї з необхідних умов успішності навчальної діяльності.

Отже, безперервна освіта допускає наявність послідовного ланцюга завдань упродовж усієї освіти людини, перехідних і тих, які забезпечують просування на певному тимчасовому відрізку. Спадкоємність – безперервність різних етапів навчання в межах цілісної системи освіти (О. Леонт'єв).

Система дошкільної освіти в Україні має *специфічні характеристики*, які виокремлюють її серед інших, а саме:

- ❖ для дитини якість умов освітнього процесу є пріоритетною, а для батьків дитини суб'єктивною;
- ❖ відсутність формалізованого результату щодо завершення освітньої програми (диплом, сертифікат тощо);
- ❖ несамостійність дитини (вибір здійснюють батьки);
- ❖ низька мобільність контингенту.

У системі фінансово-економічних відношень закладів дошкільної освіти є *недоліки*:

- не розподілено сфери відповідальності між виконавцем та замовником освітніх послуг;
- фінансується заклад, а не освітні послуги;
- відсутній взаємозв'язок між бюджетними витратами, обсягом і якістю послуг;
- заробітна плата педагогів не залежить від інтенсивності та якості освітніх послуг;
- чинна система фінансування дошкільної освіти породжує соціальну несправедливість: у різних закладах на одного вихованця – різний обсяг коштів;
- частина замовників не має можливості скористатися бюджетною освітньою послугою, тому що недостатньо місць у закладах дошкільної освіти[2].

Наведені положення свідчать, що вирішення проблеми повинно відбуватись за двома напрямками узгодження: мети і змісту дошкільної освіти; змісту і способів пізнавальної діяльності дошкільників на різних вікових етапах.

Дослідження, що присвячено проблемам дитинства, виявляють:

- ✓ обґрунтований підхід до проблеми розвитку дитини, як особистості на основі поняття "соціальний розвиток у просторі – часу Дитинства" (Д. Фельдштейн);
- ✓ культуротворча функція дитинства у розвитку суспільства (В.Кудрявцев);
- ✓ наявність у свідомості дітей символів світоустрою (Ю.Аксьонова);
- ✓ якщо простір, у якому живе дитина, не задовольняє її вікових потреб, вона відчуває сильний дискомфорт і виростає емоційно і фізично недозрілою, не здатною до інтимно-особистісних відносин із середовищем тощо (М.Осоріна) [5].

Персональний простір сучасної дитини старшого дошкільного віку одночасно є фізичним (тіло, предметне і природне середовище, оточуючі люди, різні заняття тощо) і психологічним (емоційна забарвленість життя, стиль відносин оточуючих до дитини і між собою тощо). Щось дитина у просторі свого життя приймає, від чогось відчужена. Дошкільник вже добре володіє своїм тілом, проте психологічна взаємодія з довкіллям, ще у процесі становлення. Фізичний простір дошкільника постійно розширюється.

Психологічний простір життя дитини дошкільного віку вирізняється високою значущістю чужого дорослого – вихователя, який символізує новий статус малюка, від якого залежить емоційне благополуччя як конкретної дитини, так і оточуючих людей. Часто дошкільник готов ввести виховательку до свого персонального простору, поставити її поруч із мамою.

Персональний простір, на думку М.Осоріною, має систему координат, яку малюк засвоює з початку раннього дитинства, передусім на підсвідомому рівні:

- *просторові координати* допомагають йому зорієнтуватися на місці і реалізувати свою фізичну активність, випробувати себе у цьому відношенні;
- *соціальні координати* допомагають у більшому ступені розібратися у життєвих колізіях, конкретних ситуаціях, учасником яких є дитина;
- *духовно-моральні координати* допомагають дошкільнику зрозуміти відносини між дорослими;
- *емоційні координатами* персонального простору дитини дошкільного віку – сім'я і дім[5].

Сім'я, навіть якщо вона складається з мінімальної кількості членів, поєднує для дитини минуле і майбутнє, інтимне із соціальним. Для повноцінного розвитку дошкільнику необхідний дім, у якому є його персональне місце. Дитину необхідно забезпечити бути повновладним хазяїном свого персонального простору.

Становлення у науці такого сприйняття дитинства вимагає якісного переосмислення не тільки змістової сторони умов соціалізації дитини, але і форм, у яких вона здійснюється.

Висновки.

Дані показники характеризують освітній простір як конгруентне, демонструє підвищення педагогічної культури вчителя і розвиток у дитини якостей особистості з позицій особистісно-зорієнтованого підходу у педагогіці: вільної, гуманної, духовної, творчої, адаптивної особистості дитини.

Література:

1. Rogers E.M. Diffusion of innovations // Free Press. – 1983. – №3. – Р. 12–14.
2. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект). – Харків.: Скорпіон, 2000. – 120 с.
3. Пашенко М.І., Красноштан І.В., Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник.- Умань: ПП Жовтий, 2012. – 194 с.
4. Підласий І.П., Трипольська С.А. Формування професії як мета підготовки вчителя // Рідна школа. 1998.-№1.-С.3-8.

5. Поніманська Т.І. Готовність до педагогічних інновацій у контексті гуманістичної педагогіки//Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні: Наукові записки РДГІІ. -Вип.5.-Рівне: РДПІ, 1999.-С.10-15.

References

1. Rogers E.M. Diffusion of innovations // Free Press. - 1983. - №3. - R. 12–14.
2. Vaskov Yu.V. Pedagogical theories, technologies, experience (didactic aspect) / Yu.V. Vaskov. - X. : Scorpio, 2000. - 120 p.
3. Pashchenko M.I, Krasnoshtan I.V, Innovative learning technologies: a dictionary. Tutorial / M.I. Pashchenko. - Uman: PE Yellow, 2012. - 194 p.
4. Podlasy I.P, Tripolskaya S.A Formation of professional as a goal of teacher training // Native School. 1998.-№1.-S.Z-8.
5. Ponymanskaya T.I. Readiness for pedagogical innovation in the context of humanistic pedagogy//Updating the content and methods of pre-school education in Ukraine: Scientific notes of RDGIІ. -Vyp.5.-Exactly: RSPI, 1999.-P.10-15.

***Abstract.** The article proposes the development of a theoretical model of educational space by various means, taking into account modern conditions, methods and tools of design, as well as the limits of professional activity of teachers, which allows to determine the basic principles and concepts for implementing the model in practice. Personal, psychological spaces are considered, components of educational space of preschool educational institutions are defined. The specifics of the child's harmony and educational space are determined.*

***Key words:** educational space, professional activity,*